

ЛІТЕРАТУРА

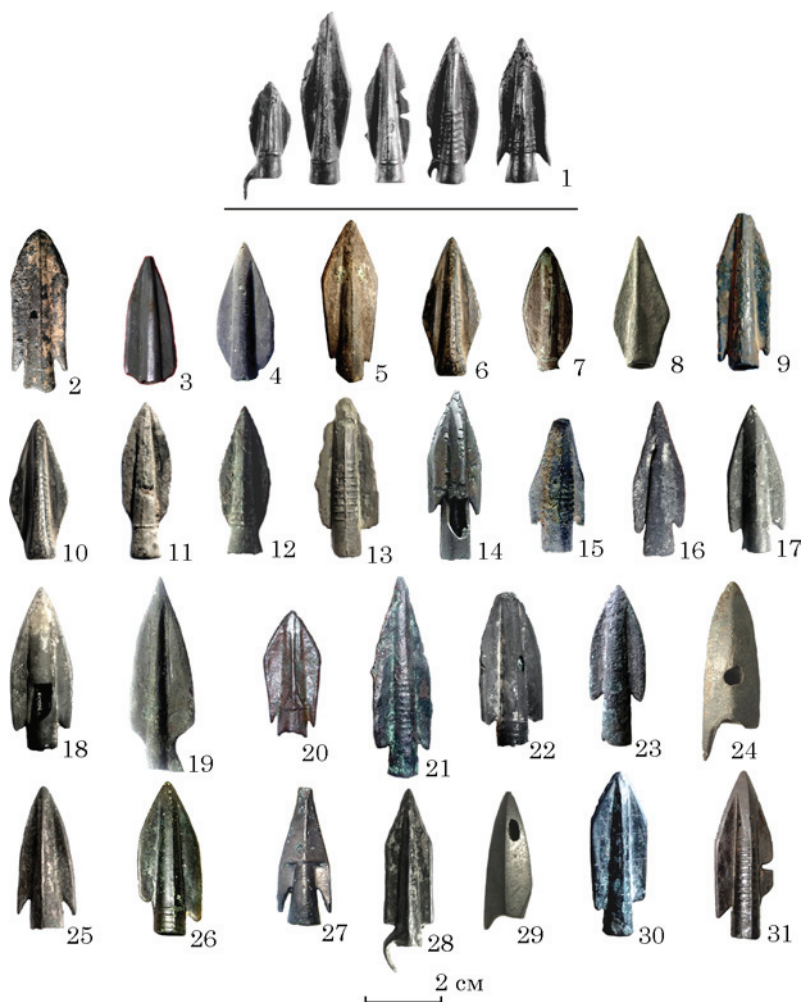
- Іллінська, В. А. 1953. Городище скіфського часу на р. Сеймі. *Археологія*, VIII, с. 109—122.
- Качура, О. В. 2020. Щодо локалізації літописного Ігорева сільця. В: *Українська археологія: здобутки, сучасний стан та перспективи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Суми, Україна, 7—8 лютого 2020 р.* Суми: С. П. Цьома, с. 65—67.
- Ляпушкин, И. И. 1947. *Памятники эпохи железа Левобережной Украины (по материалам полевых изысканий 1947 г.)*. НА ІА НАН України, ф. 64, 1947/29.

ЗНОВУ ПРО СТІЛИ ТИПУ «МАЛА ЦИМБАЛКА»

В. І. Ключко

У 1979 р. була надрукована моя стаття про деякі типи наконечників стріл кіммерійського часу, яка була написана під керівництвом Олексія Івановича Тереножкіна та відредагована для друку Варварою Андріївною Іллінською. В ній вперше були виділені стріли типу «Мала Цимбалка» (Ключко 1979). Пізніше вони були пов'язані з Чорногорівським комплексом озброєння, який був утворений першою хвилею навали кочовиків-протоскіфів зі сходу Євразії, з культурного середовища пізнього етапу андронівського культурного кола (Klochko 2001, р. 298—319, 325—326; Ключко 2006, с. 264—275, 280—288; 2009).

Нові випадкові знахідки стріл типу Мала Цимбалка в Україні розширюють наші знання про цю епоху. Такі стріли були знайдені: біля Рівного (27.08.2019; рисунок: 2), у Хмельницькій обл. (15.04.2019; рисунок: 3), на Поділлі (13.04.2019; рисунок: 4), в Одеській обл. (13.04.2019; 29.03.2020; 20.04.2020; 21.12.2019; рисунок: 5—8), біля Миколаєва (08.07.2017; рисунок: 9), біля Херсона (06.04.2019; рисунок: 10), у Херсонській обл. (08.01.2020; рисунок: 11), Кіровоградській обл. (07.01.2020; рисунок: 12), Дніпропетровській обл. (08.01.2020; рисунок: 13), під Уманню (13.04.2019; рисунок: 14), у Черкаській обл. (13.04.2019; 23.02.2020; 02.04.2020; рисунок: 15, 17, 18), біля Черкас (08.03.2019; рисунок: 16), у Київській обл. (21.11.2016; рисунок: 19), біля Києва (13.02.2020; рисунок: 20), біля с. Котельва Полтавської обл. (29.06.2017; рисунок: 21), біля Лубен (13.03.2020; рисунок: 22), біля Полтави (02.03.2019; рисунок: 23), у Полтавській обл. (13.03.2020; 11.01.2020; 18.11.2012; рисунок: 24—26), у Сумській обл. (14.09.2016; 22.12.2019; рисунок:

Нові знахідки стріл типу Мала Цимбалка в Україні: 1 — Мала Цимбалка; 2 — Рівне; 3 — Хмельницька; 4 — Поділля; 5—8 — Одеська обл.; 9 — Миколаїв; 10 — Херсон; 11 — Херсонська обл.; 12 — Кіровоградська обл.; 13 — Дніпропетровська обл.; 14 — Умань; 15, 17, 18 — Черкаська обл.; 16 — Черкаси; 19 — Київська обл.; 20 — Київ; 21 — Котельва Полтавської обл.; 22 — Лубни; 23 — Полтава; 24—26 — Полтавська обл.; 27, 28 — Сумська обл.; 29, 30 — Харків; 31 — Луганська обл.

27, 28), біля Харкова (14.05.2019; 03.03.2019; рисунок: 29, 30), у Луганській обл. (18.11.2012; рисунок: 31).

Наконечники з Полтавської обл. (13.03.2020; рисунок: 24) і Харкова (14.05.2019; рисунок: 29) відносяться до рідкісного ме-

талевого варіанту кістяних наконечників типу Висока Могила, які існували паралельно з бронзовими стрілами типу Мала Цимбалка і були на озброєнні карасукської частини першої хвилі кошовиків-протоскіфів, яка насунула зі сходу на Східну Європу у 820—800 BC (Klochko et al. 1998; Klochko 2001, p. 298—300, 326; Ключко 2006, с. 264—266, 287).

Картографування цих знахідок показує перші «траси» набігів загарбників та виявляє регіони України, які першими потрапили під владу чужинців.

ЛІТЕРАТУРА

Ключко, В. И. 1979. Некоторые вопросы происхождения бронзовых наконечников стрел Северного Причерноморья VIII—VII вв. до н. э. В: Баран, В. Д. (ред.). *Памятники древних культур Северного Причерноморья*. Киев: Наукова думка, с. 40—46.

Ключко, В. И. 2006. *Озброєння та військова справа давнього населення України (5000—900 рр. до Р. Х.)*. Київ: АртЕк.

Ключко, В. И. 2009. Происхождение скифов. В: Бессонова, С. С. (ред.). *Эпоха раннего железа*. Киев; Полтава: ИА НАН Украины, с. 151—166.

Klochko, V. I. 2001. *Weaponry of Societies of the Northern Pontic Culture Circle: 5000—700 BC*. Baltic-Pontic Studies, 10. Poznan.

Klochko, V., Kovaliukh, N., Skripkin, V., Motzenbecker, I. 1998 The chronology of the Subotiv settlement. *Radiokarbon*, 40, 2, p. 667—673.

ГЮНІВСЬКА ПЛАСТИНА: ОБРАЗИ ТА СЮЖЕТ

Л. С. Ключко

Ажурна золота прикраса голови коня з кургану поблизу с. Гюнівка (Запорізької обл.) вже не раз ставала об'єктом дослідження. Витвір унікальний і привертає увагу, насамперед, своєрідністю художніх засобів, а також сюжетом на площині пластини (рисунок). Щодо останнього, тобто змісту сцени, версії різних дослідників розглянула О. Є. Фіалко, а також запропонувала своє припущення. Отже, науковці вбачають у сцені, зображених на пластині персонажів: амазонку (Ю. Болтрик), Аполлона — Гойтосира (С. Бессонова), Артеміду (В. Отрощенко), Аргімпасу (О. Фіалко), тобто, образи грецьких та скіфських міфів, а також: героїв осетинського епосу «Нарти» Асхартагата чи Уризмага (С. Яценко) (Фіалко 2002, с. 166).

Метою цієї розвідки є аналіз стилю у створенні образів, а також — інтерпретація сюжету. Отже, ажурна золота пластина у